

Heyet ilmine dair sahifeler

Yazan: General
Abdurrahman Aygün

Atideki cetvel meşhur yıldızların kuyrukları tullerini irâ'eder:

1 —	1843	yıldızı.	Kuyruğun	tulü	320.000.000	kilometre
2 —	1680	"	"	"	240.000.000	"
3 —	1871	"	"	"	210.000.000	"
4 —	1811	"	"	"	175.000.000	"
5 —	1856	"	"	"	88.000.000	"
6 —	1618	"	"	"	80.000 000	"
7 —	1861	"	"	"	68.000.000	"
8 —	1769	"	"	"	64.000.000	"
9 —	1860	"	"	"	36.000.000	"
10 —	1744	"	"	"	28.000.000	"

Kuyruklarının uzunluğu ile meşhur bulunan bâlâdaki kevakip gibi; yine kuyruklarının şekillerile ve hâli hususilerile de teferrüd edenler vardır. Ezcümle:

1851, 1880 tarihlerinde görülen yıldızların kendi kuyruklarından maada, güneş tarafında dahi ufak birer kuyruğun bulunmalarile şöhretşıardır.

1882 yıldızı, Şimdiye kadar görülmemiş kuyruğu ile büsbütün teferrüd eylemiştir.

1744 kevkebi: altı aded kuyruğu ile enzarı hayreti celb-eylemiştir.

1881 yıldızı, üç nüveli ve bahk gibi iki kanatlı görülmüştür.

1861 kuyruklusu, hükümdarların başlarına taktıkları tuğ misilli müzeyyenat ile dendisini süslemiştir.

1874 kevkebi, mükemmel bir nüve ile bu nüveyi muhit oldukça kalın bir kisu ve kissunun siyah bir kısım ile ayrılmış ve bilâhare kuyruk şeklini almış bir halde zuhur etmesiyle meşhurdur.

1911 (Broks) kevkebinin nüvesi içinde nuranî oraklar görülmüştür. Sonra bunlardan zerratı ziyaiyyenin gerilere doğru süratle itildikleri de müşahade edilmiştir.

Meşhur Biyelâ ise, evvelâ ikiye bölünmesiyle ve sonrada büsbütün ortadan gaip olmasiyle tarihî bir ehemmiyet kazanmıştır.

1770 tarihinde zuhur eden Leksel yıldızının; onbir sene sonra tekrar Aıza görüneceği hesap edilmiş iken, müşteri yakın geçmiş ve bu dikkatsizliğinin cezasını çekmek üzere mezkûr seyyarenin üzerine sukut eylemiştir.

Kuyruklu yıldızların sınıfları:

Moskova rasathanesi müdürü Bredeşin'in: rubu asırdan fazla bir müddet zarfında yapmış olduğu tetkikat ve tetebbüatı amikasına nazaran, kuyruklu yıldızları, belli başlı üç sınıfa ayırmıştır:

- 1) Kuyrukları müstakim, ince ve pek uzun olanlar.
- 2) Kuyrukları müteaddit ve yelpaze gibi bulunanlar; yani kuyrukları nisbeten kısa olanlar.
- 3) Kuyrukları pek kısa olanlar.

Bredeşin derki:

Birinci nevi olan kuyruklularda; Müvellidilmâ,

İkinci neviden „ „ Fahmi maiyyet.

Üçüncü neviden „ „ ise: Demir ve klor ile az

miktarda gazlar vardır. 1858 tarihinde görülen büyük yıldızın kuyruğu iki kısımdan ibaret idi. Uzun kuyruk birinci, kısa kuyruk ikinci tipi irâe ediyordu.

Birinci tipteki kuyrukları hasıl edebilmek için, bu bapta âmilî müessir olan kuvvei târide, cazibei kevkebin 22 misli.

İkinc tipte müsavi veya buna yakın ve üçüncüde ise $\frac{1}{4}$ kadar olmak icabeder. Kuyrukların tulleri ve şekillerinin taaddüdü de, ânifizzikir kuvvetler arasındaki nisbete tabidir.

Kuyruklu yıldızların menşei:

Mademki kuyruklu yıldızlar ecramı mahsusai semaviye-dendirler, şu halde bunların da duhani umumiden veya şem-sin devranından ayrıldıklarına şüphe yoktur. Az çok öğrene-bildiğimiz terkiatları dahi, ecramı sairede kesretle müşahede edilen gazatın alelekser aynıdır. Müvellidilmâ', azot ve kar-bon gibi..

Binaenaleyh uzaklardaki brudetten dolayı sûlp halinde bulunan nüveleri, Güneşe yaklaştıkça şiddeti harareten kızgın buhar haline inkılâp etmeleri de isbatı müddeaya kâfidir. Nitekim nüvelerinin kuturları pek büyük olan bazı kuyruk-lulardan; hadid noktalarında bile az çok bu hallerini muha-faza edenler vardır.

Demek oluyorki: Eğer bu kuyruklular, seyyaratı malûme gibi dâirevî mahrekler üzerinde gezinseler idi, beşeriyet bel-kide hiç bir kuyruklu yıldız görmiyecek ve daha doğrusu böyle bir şey bile tasavvur edemiyecekti.

Sureti umumiyede söyliyebilirizki: uzun veya kısa devreli olan kuyrukluların, evailde Güneşin şiddetli indifaatı esna-sında Feza içine fırlayan mevaddan müteşekkil bulunmaları pek memuldür. Fakat fırlayan bu mevaddın, bir daha sathı Şemse düşmemesi için sürati iptidaiyelerinin her halde sani-yede 608 kilometreyi mütecaviz bulunması şarttır. Bu sürati

alan cüruf, ilânihaye gitmek isterken, tesadüfen müşteri ve Zühal gibi büyük seyyarelerin yakınlarından geçerken vaki cazibeden dolayı istikametlerini tebdil ederek birer katınakıs resmetmeğe başlarlar, ve manzumemizin devrî kuyruklu yıldızlarını teşkil ederler. Binaenaleyh hattâ Neptünün daha öterlerine kadar uzananlarda dahil olmak üzere manzumemize âit devrî kuyruklular hep bu yolda teşekkül etmişlerdir.

Devrî olmıyan kuyruklu yıldızların mahiyetlerine gelince bunların Güneş mahsulü olmadığına dair kanaat vardır. Yani kavanini riyaziyeye ve takip eyledikleri mahreklere göre bunların Güneşten değil, belki başka ecranndan doğduklarına şüphe yoktur.

Bu gibi gayri devrî kuyruklular; fezanın akıllara sığmaz derinlikleri içinde kendi atalet hassaları mucibince serseriyane dolaşırlar, ve kuvvetli bir seyyare veya daha doğrusu bir kevkibi cesim tarafından cezbedilmedikçe milyarlarca, trilyonlarca sene ve tabiri aharla ilânihaye bu hareketlerin devam ederler.

Nitekim; milâdın 126. senesinde Üranus seyyaresi tarafından esir ve manzumemize idhâl edilen kuyruklu yıldızın, başka âlemler mahsulü olduğu bilhesap tahakkuk etmiştir.

Filhakika; Kevakibi saireden yola çıkmış gurup halinde bir takım kuyruklu yıldızlar vardırki, güzergahlarında şemsimize tesadüf ettiklerinden dolayı küçüklerinin esir olduğu ve büyüklerinin büyük zahmetlerle bu esaretten kurtulabildikleri görülmüştür. Ezcümle heyetşinas "Hok.", un tetkikatına göre; 1861 (1), ve 1863 (6) kuyrukluları, manzumemiz dahiline girmeden, müştereken yolculuk etmekte iken, cazibei şemsin tesirâtı muhtelifesinden dolayı bize muhtelif zamanlarda görünmüşlerdir.

Keza; felekiyundan Kirkvodun taharriyatı riyaziyesine istinâden söyliyebilirizki, 1812 (1) ve 1846 (4) kevkepleri dahi milâdın 695 sene evvelinde, Neptünün cazibesile manzume-mize esir olmuşlardır. Yapılan hesabata göre, bu iki kuyruklu yıldızın eviç noktaları, Semâkerramih sabitesi ile Hergül burcu arasında bulunup oralardan bize vasıl olmak için sarfettikleri müddet 20,000,000 seneyi mütecavizdir.

Nüvelerin cesameti:

Nüvelerin küçükleri bulunmakla beraber, bazıları Arzımızı düşündürecek derecede cesimdirler. Ezcümle:

1 —	1811 kuyruklusunun nüvesi,	4000 kilometre	
2 —	1843 " "	8000 "	
3 —	1858 " "	9000 "	
4 —	1769 " "	44000 "	kutruna

idiki Arzımızın muhiti üstivaisinden bile şayanı dikkat derecede büyük demektir. Bazı kuyrukluların nüveleri ise, büt-
bütün hayreti mucip olacak derecede cesimdir. Halleyin ve Enkenin nüveleri kuturları 700,000 kilometreyi mütecaviz idi. 1811 kevkeb kisudarının nüvesi ise, kutru şemsden bile haylice büyük idi.

Fezanın kuyruklu yıldızları:

Kuyruklu yıldızlar hakkında; riyaziyatı âliyei felekiyenin irâe ettiği ilk netice şu olmuşturki, bunlardan bir çoklarının seyyaratı malûme gibi etrafı Şemsde ve fakat pek tulânî katı nakıs münhanileri üzerinde devreylemeleri, ve vakit vakit Arza yaklaştıkça gerek çıplak gözlerle ve gerek âlâtı rasadiye ile mer'i olmalarıdır.

Mamafih; kuyrukluların, denizlerdeki balıklar derecesinde kesretine rağmen, çıplak gözlerle müşahede edilenleri ile, manzaraca şayanı temaşa bulunanları zannolunduğu kadar çok değildirler.

Nitekim; 1801 tarihinden itibaren, manzaralarındaki güzellikleriyle şöhret bulan kuyruklular, nısıf kürei şimaliden görülmüş: 1811, 1819, 1843, 1858, 1861, 1862, 1881 ve 1882 kevkepleridir.

Nısıf kürei cenubiden de 1840, 1880, ve 1901 kuyrukluları şayanı arzdırlar. Çıplak közlerle mer'i olabilenler ise:

1807, 1811, 1812, 1819, 1821, 1823, 1825, 1826, 1830, 2835. 1840, 1843, 1844, 1845, 1846, 1847, 1850, 1853, 1854, 1858, 1860, 1861, 1862, 1863, 1864, 1873, 1874, 1880, 1881, 1882, 1883, 1884, 1885, 1886, 1888, 1889, 1892 1893, 1894, 1899, 1901, 1903, 1907 ve 1910 da zuhur eden kuyruklulardır.

Görölüyorki; hemen her sene bir kuyruklu yıldız seyyaremize arzı dîdar etmiş isede, her taraftan görülmediği gibi, esasen bir çokları da keskin gözlere ihtiyaç gösterdiğinden, okuyucularımız arasında, bu kadar sık kuyruklunun mevcudiyetine şüphe ile bakanlar bulunabilir.

Fakat tekrar ederizki; bu yıldızların kâffesi arzdan dürbünsüz müşahede edilmişlerdir. Hatta tadat ettiklerimizden başka, yine aynı asır içinde pek keskingözlerle görülebilmiş ve fakat mütteti meriyetin azlığından dolayı pek çabuk kaybolmuş bulunan daha bir çok kevakip vardır.

Devrî kuyruklu yıldızlar:

Devrî; yani bir müttei muayyene zarfında tekrar görünen kuyruklu yıldızlar, tıpkı seyarat gibi Güneşin etrafında dönmekle beraber berveçhiâti dört hususta, onlardan farklıdırlar.

1) Manzaralarile, bazan da pek cesim olan kuyruklarile.

2 Üzerinde dolaştıkları mahreklerinin pek uzun bir katı nakıs olmalarile.

3) Mahreklerinin, dairei husufa amud denecek derecede meyilli bulunmalarile.

4) Ciheti seyirlerinin alelumum seyyarat gibi aynı cihette bulunmayup bazılarının tamamen makûs bir istikamet takip-lerile.

Birer katı nakıs mahrek üzerinde seyrü hareket eden devrî kuyruklu yıldızların adedi pek çoktur. Fakat ekserisi yüz binlerce hatta milyonlarca seneye ihtiyaç gösterdiklerinden ve tabiri aharla pek uzaklara kadar gider olduklarından yabancı muhitlerde başka avamilin tesirile mahreklerini tahvil eylemeleri ve belkide bir daha avdet etmemeleri çok memuldür.

Meselâ: 1882 senesi 11 haziranında Hadid noktasından geçmiş olan kuyruklunun devre müddeti 400,000 ve 1863 kuyruklusunun 1,883,820 senedir. 1864 kevkebinin ise, daha bir milyon fazlasile 2,810,300 sene olduğundan, bu gibilerine gayri devrî demek belkide daha münasip olur.

Bizim devrî dediğimiz kuyrukluların müddeti intikaliyeleri Halleyin 76 seneden ibaret bulunan devre müddetinden az olanlardır. Bunların ekserisi, muayyen zamanlarda tekrar görünüp sadakatlerini ibraz etmişlerdir. Şimdiki halde adetleri on dokuz olup berveçhi atidirlir:

1) Halley dir. 1704 tarihinde Halley tarafından ilk defa olarak devrî olduğu iddia edilmiş, ve 1759, 1835, ve 1910 tarihlerinde muntazaman görünmüştür. Mahrekinin dâirei husufameyli $126^{\circ}, 13'$ dir. 1986 tarihinde avdet edecektir.

2) Enke dir. Heyetşinas Enke tarafından 1819 tarihinde keşfedilmiştir. Devre müddeti 3,299 senedir. Dâirei husufa meyli $12^{\circ},36'$ dir. Bu kevkep, mahrekini her gelişte biraz kısaltmakla meşhurdur.

3) Biyela dir. Devrî olduğu 1826 da hesap edilmiştir. Müddeti devri 6 sene olduğundan 1852 tarihine kadar muntazaman görünmüşsede, an karip tafsil edeceğimiz veçhile son gelişinde evvelâ ikiye bölünmüş ve sonrada bûsbütün tagayyüp etmiştir.

4) Fay kuyuklu yıldızdır. 1843 tarihinde keşfolunmuştur. Devre müddeti 5,456 sene olup dâirei husufa meyli $18,37'$ dir.

5) Brorsen namını taşıyan kuyukludur. 1846 da keşfolunmuştur. Devre müddeti 5,455 sene olup dâirei husufa meyli $29^{\circ},24'$ dir. Bu kevkep hareketi devriyesini çok muntazam ifa edegelmekte olmasile meşhurdur.

6) D'arrest yıldızdır. 1851 de keşfolunmuştur. Müddeti devri 6,686 sene olup mahrekinin meyli $15^{\circ},43'$ dir.

7) Perrin kuyuklusudur. 1909 senesi nihayetinde keşfedilmiştir. Devre müddeti 6'454 sene olup dâirei husufa meyli $15^{\circ},41'$ dir.

8) Vinekke yıldızdır. 1858 de keşfolunmuştur. Devre müddeti 5,828 sene olup meyli $17^{\circ},00'$ dir.

9) Tüttele kuyuklusudur. Yine 1858 de keşif ve hesap edilmiştir. Devre müddeti 13,667 senedir. Dairei husufa meyli $54^{\circ},29'$ dir.

10) Tempel (1) |

11) Tempel (2) |

kevkepleridir. Her ikiside Heyetşinas Tempel tarafından keşfedilmişlerdir. Evvelkisi 1867, diğeri Evvelkisi 1867, diğeri 1868 tarihlerinde zuhur etmişlerdir.

Birincisinin devre müddeti 6,538 sene olup dâire husufa meyli $10^{\circ},47'$ dir. İkincisinin devre müddeti 5,279 senedir. Dâirei husufa meyli $12^{\circ},39'$ dur.

12) Tempel Suvift kuyrukusudur. Bu kevkep Avrupada 1868, ve Suvift tarafından 1880 de Amerikada keşfedildiğinden müşterek iki namı taşır. Devre müddeti 5,678 sene olup dâirei husufa meyli $6^{\circ},26'$ dir.

13) Pons - Broks kuyrukusudur. 1812 tarihinde Marsilya Rasathanesi kapıcısı Pons tarafından keşfedilmiş ve mösyö Broks tarafından hesabâtı lâzıması yapıldığı için müşterek bir nam almıştır. Devre müddeti 7,156 sene olup dâirei husufa meyli $74^{\circ},03'$ dür.

14) Olbersdir. 1815 de keşfedilmiştir. Devre müddeti 72,65 sene olup meyli $44^{\circ},34'$ dür.

15) Volf kuyrukusudur. 1884 de keşfedilmiştir. Devre müddeti 6,823 senedir. Dâirei husufa meyli $25^{\circ},15'$ dir.

16) Finlaydır. 1886 da keşfedilmiştir. Devre müddeti 6,556 senedir. Dâirei husufa meyli $3^{\circ},03'$ dür.

17) Broks kuyrukusudur. 1889 da keşfedilmiştir. Devre müddeti 7,101 sene olup dâirei husufa meyli $6^{\circ},04'$ dür.

18) Holmes'dir. 1892 tarihinde keşfedilmiştir. Devre müddeti 6,874 sene olup meyli $20^{\circ},48'$ dir.

19) Dö Vigo - Suvift'dir. 1894 tarihinde keşfedilmiştir. Devresi 6,400 senedir. Dâirei husufa meyli $3^{\circ},35'$ dir.

Devrî olarak saydığımız bu on dokuz kuyruklu yıldızın ahvali felekiyeleri tetkik olunursa belli başlı üç guruba ayrıldıkları görülür.

Bunlardan:

Birinci gurup; Güneşten az miktarda ayrılıp Eviç noktaları, Müşteri seyyaresi mesafesinde bulunanlardır. Devre müddetleri 7,390 sene kadar olan kuyruklular bu sınıfa dahil olurlar. Adetleri on dört tanedir.

İkinci gurup; Güneşten biraz fazla uzaklaşanlardır. Adedi bir tane olup o da Tütledir.

Üçüncü gurup; Neptünü biraz daha geçip avdet edenlerdir. Bunlar üç tane olup Halley, Olbers, ve Pons-Broks dur. Bu tasnif gelişi güzel olmayup mesafeler tesadüfî dahi değildir. Belki seyyaratın bunlar üzerine vaki cazibelerle alâkardır.

Müşteri; seyyaratın en büyüğü ve en cazibelisi bulunduğu için balâdaki kevakibi devriyeden on dört tanesi yalnız bunun tarafından esir edilmiştir.

Bazı kuyrukluların ahvali hnsusiyeleri:

Halley malûmumuzdur. Pons-Broks son zuhurunda 1883 kânunuevvelinden 1884 martına kadar dört ay mer'i kalıp, nüvesi ikinci Kadir yıldızlarını andırmakta, ve oldukça parlak görünen kuyruğunun tulü de 8° dereceyi geçmekte idi. Mafih bu dört ay zarfında kuyruk şayanı dikkat derecede tahavvülâtı şekliye izhar eylemiştir.

Enke; her zuhurunda Şemse bir miktar daha yaklaşmakla meşhurdur. Yani kevkebi mekûr, devre müddetini git gide azaltmaktadır. Bu miktar her devre için takriben iki buçuk saattir. Meselâ Enke nin müddeti intikaliyesi 18. inci asır nihayetlerinde 1213 gün iken 1818 de 1212 güne 1838 de 1211 güne ve 1858 de 1210 güne ve hali hazırda 1205 güne

tenezzül etmiştir. Bu hâl sey्यaratın cazibelerinden ileri gelmekle beraber, kevkebin kendisinde dahi bir arıza bulunduğu inanılmaktadır. Eğer başka bir hadise imdadına yetişmezse, bir gün tamamen Güneşin üzerine sukut edip yancağı muhakkaktır.

Teleskopla Enkeye bakıldığı zaman, pek zayıf bir sahabiye gibi müşahede edilir. Mamafih nüvesi 6 ncı Kadir kevkebine yakın bulunduğundan, keskin gözlerle saf ve berrak havada görülebilir.

Biyala; Bir nebzecik yukarıki satırlarda yazdığımız veçhile, bu kuyruklu yıldızın, hususî bir tarihçesi ve âlemi felekiyatta az bulunan bir macerası vardır.

27 şubat 1826 senesinde heyetşinas Biyala tarafından keşif ve on gün sonra Marsilyada Gambart tarafından erkâmı asliyesi hesap edilen bu yıldızın 1772 ve 1805 tarihlerinde görülmüş olan kuyruklunun aynı olduğu tahakkuk etmiştir. Devre müddeti 6,5 sene olduğundan 1832 de tekrar görülmüştü. Hesabata nazaran; mahreki, medarı Arzı katedeceği anlaşıldığından dolayı beynelahâlî pek ziyade kılû kali mucip olmuş idi. Denildiği gibi, kevkep her nedense mahrekini daha ziyade tenkis eylediğinden, beklendiği tarihten evvel göründü. Bu hâl; kuyruklu hakkında şüpheler uyandırmıştı.

Filhakika; 1845 senesi 25 teşrinisanisinde tekrar görünecek normal mahreki üzerinde kemâli sükûnetle seyretmekte iken, 50 gün sonra yani 1846 senesinin 13 kânunusanisinde, kevkebin birden bire ikiye ayrıldığı kemâli hayretle müşahede edildi.

Buna ne olmuştu? Niçin bir kuyruklu, ikiye bölünmüştü? ve hangi sebep bu hadiseyi meydana getirmişti? bunlar tamamilе meçhul kalmıştı. Fakat şurası muhakkak idiki, Gök

yüzünde bir kuyrulu yerine iki adet Biyala hasıl olmuştu. Her ikisininde ayrı ayrı nüveleri, kisuları ve kuyrukları vardı.

Ciheti seyirlerine gelince; bir olmakla beraber, yekdiğelerinden gûya zorla uzaklaştırılmak isteniyormuş gibi aralarındaki mesafe dâima çoğalmak üzere idi. Hatta mezkûr senenin 10 şubatında her ikisi arasındaki aralık 240,000 kilometreye baliğ olmuştu. Bu veçhile hareketlerine devam ettikten sonra bu iki öz hemşireler, semanın derinlikleri içinde git gide kayboldular.

Bir zamanlar; herkes bunların bir daha gelemeyeceklerine kani olmuş iken 1852 senesi eylülünde yine beraber olarak göründüler. Fakat bu defa aralarındaki mesafe, 2,000,000 kilometreyi bile tecavüz ediyordu.

Bu tarihten sonra Avrupa ufuklarında görülemiyen ikiz Biyalalar, bir kerede Hindistanın (Madras) şehrinde rüyet edilerek bir şihap yağmuru ile isbatı vücut ettikten sonra tamamen ortadan çekildiler.

Erbabı ilmin kanaatlerine göre: mezkûr kuyruklular, yeni bir arıza neticesinde büsbütün tecezzi ederek haritai semaviyeden silinmişlerdir. Yani tamamen mahvolmuşlardır.

Filhakika böyle bir arıza vuku bulmamış olsaydı, kevkebi mezkûrun 1877, 1885, 1891, 1897, 1904 ve 1905 tarihlerinde dahi behemehal görünmesi lâzım gelirdi. Halbuki bu yolda bir müşahede vaki değildir.

Biyalanın oğradığı maceraya müşabih bir hadise dahi, 1779 tarihinde Leksel kuyruklu yıldızında vukubulmuştur. Daha 1770 tarihinde ilk defa olarak erkânı asliyesi hesab edildiği vakit Leksel'in 1781 de tekrar Arza gürüneceği ve fakat esnayı seyrinde **Müşteri**'nin çok yakınından geçeceği tahakkuk etmiş ve felekiyonu telâşlara düşürmüş idi .

Filhakika; senei mezkûredeki avdetinde Müşterinin pek yakininden geçerken, mezkûr seyyarenin cazibesine kapılarak üzerine sukut etti. Bu âdeta bir tayyare düşmesi gibi olmuştu.

1844 de; Romada (De Vigo) tarafından keşfedilip devriler meyanına geçmesi lâzımgelen kuyruklu yıldız dahi 1850, 1855, 1861 ve 1866 tarihlerinde Arza görünmesi lâzım gelirken, asla zuhur etmediğinden, bilâbâra gaip olduğuna ve belkide tecezzi edip dağıldığına hümedilmiştir.

Biyala'nın ikiye inkısamındaki esbap ne olursa olsun, bu vaka tarihi ilmi heyette yegâne bir hadise teşkil etmemektedir. Asarı salifede dahi müşabih hadiseler vuku bulmuştur.

Eski Yunan müverihlerinden Efor'un rivayetine göre; Milâdın 371 sene evvelinde zuhur eden bir kuyruklu yıldız, bir müddet mer'î kaldıktan sonra, birdenbire ikiye ayrılmış ve Biyala da olduğu gibi her ikisinde ayrı ayrı yürümeğe başlamıştır. Meşhur Kepler'in 1818 (2) kevkebinin dahi ikiye inkısam eylediğini yazdığına bakılırsa bu gibi hadisatın zannolunduğu kadar ender olmadığı anlaşılır.

Çin heyetşinasına göre, o taraflarda dahi böyle bir hadise olmuştur. Ezcümle, 896 tarihi milâdisinde üç adet kuyruklu yıldız zuhur etmiş ve her üçü de yekdiğerine muvazi mahrekler üzerinde yürümüşlerdir. Bunların dahi bir adet iken üçe ayrıldığına şüphe yoktur.

1652 tarihinde Avrupadan görülmüş olan kuyruklu yıldızın nüvesi dört veya beş parçaya ayrılmıştır. 1661, 1664 yıldızları dahi bu kabilden tahavvülât izhar etmişlerdir.

Devrî kuyruklu yıldızların beşincisini teşkil eden Brorsen kevkebinin de bu meyanda zikretmek lâzımdır. Zira, 1868 sene 14 mayısında birdenbire dört nüveli ve dört kisulu görünmüş idi. 1860 kevkebi ise, Brezilyadan tıpkı Biyala gibi

görülmüştür. Hatta gözlerden gaip olma sıralarında, bir tane-
sinin nüvesi üç merkezli gibi müşahede olunmuştur.

1889 senesinde; ancak teleskoplarla görülmüş olan yabancı
bir kuyruklu dahi üçe inkisam eylemiştir.

Hülâsa; kuyruklu yıldızları , ikiye, üçe, dörde veya daha
çok parçatara ayrılmaları ender değildir. Fakat şunu da bil-
mek lâzımdırki; bu hadiseler, kuyrukluların tamamen teczi-
lerine doğru atılmış birer hatvedirler. Inkisama uğrayan bir
kevkebin eczayı efradı, elbette daha zayıflayacağından bir
müddet sonra kâmilten ortadan kalkmaları âdeta kati gibidir.

Bazı kuyruklu yıldızlar da Güneşe pek yakın geçtiklerin-
den, onun cazibesinden kurtulabilmek için bilhassa Hadid
noktalarında pek süratli hareket ederler. Ve bundan dolayı da
her hangi bir sakatlanma hadisesine maruz kalırlar.

Meselâ: 1860 tarihinde görülen kuyruklu yıldızların devre
müddeti 575 dir. Fakat bu yıldız, mezkûr tarihte Hadid nok-
tasını geçerken saniyede 500 kilometre süratle koşmağa
mecbur kalmıştı. Çünkü Şemse mesafesi ancak 92,000 kilo-
metre idi. Bu mesafe; (Arz-Güneş) budunun (160) da birine
müsavi bulunduğundan kuyruklunun o anda Güneşten aldığı
hararet $160 \times 160 = 25,600$ misli Arz hararetine muadil idi.
Bu ise narı beyza halindeki demir hararetinden 200 defa
fazla demektir.

Kamil Flamaryonun hesabına göre, demirden Arz cesa-
metinde bir Küre tasıvvur edilipte balâdaki derecede kızdı-
rılrsa, soğuması için 50,000 seneye ihtiyaç hasıl olurdu.

1680 kevkebinin eviç noktası bizden yüz yirmi yedi milyar
üçyüz doksan beş milyon (127,395,000,000) kilometre uzaktadır.

1843 kuyrukusunun macerası ise daha mühimdir. Kuyruğu; Kürrei Arzı 7500 defa saracak kadar uzun olan bu yıldız, hadid noktasını 14 teşrinisanide geçmişti. Bir nevi devrî bulunduğundan dolayı; bu yıldızın Miladın 2031 senesinde görünmesi icabedersede, baladaki son gelişinde Güneşimizin zulmuna uğradığından avdeti şüphelidir. Zira saniyede 550 kilometre süratle hadid noktasını geçerken 119,000 km. kutrunda bir parçasını Güneşe kaptırmıştır.

Bunlardan başka garip maceralı bir kaç yıldız daha vardır. Fakat biz tasdiden içtinaben bervechi âti bir cetvelin dereile iktifayı münasip gördük:

(Şimdiye kadar merî olan kuyruklu yıldızların listesi)

	Rasat olunan	Tekrar görülenler	Muhtelif kevakip	Mahrekleri hesap edilenler
Milattan evvel	79	1	78	4
Miladın 1. asrında	22	1	21	1
„ 2. „	22	1	21	2
„ 3. „	39	2	37	3
„ 4. „	22	1	21	0
„ 5. „	19	1	18	1
„ 6. „	25	1	24	4
„ 7. „	29	2	27	0
„ 8. „	17	1	16	2
„ 9. „	41	0	41	1
„ 10. „	30	3	27	2
„ 11. „	37	2	35	4
„ 12. „	28	1	27	0
„ 13. „	29	3	26	3
„ 14. „	34	3	31	7
„ 15. „	43	1	42	12

	Rasat olunan	Tekrar görülenler	Muhtelif kevakip	Mahrekleri hesap edilenler
Milâdın 16. asrında	39	4	35	13
„ 17. „	32	5	27	20
„ 18. „	72	6	66	64
„ 19. „	343	97	246	231
Bugöde kadar	203	17	186	135
	1205	135	1052	609

Cetveldeki 1205 rakkamına bakarak, kuyrukluların adedini bu kadar zannetmemelidir. Bunların sayısı milyonlara değil milyarlarca balığ olmaktadır. Felekiyunun kanaatlerine göre; uzak avalime kadar yolculuklarını uzatan bazı kuyruklu yıldızlar, muazzam güneşlerin civarlarından geçerken üzerlerine sukut ederek kuvvetli iştiاللere de sebebiyet verirler. Hatta 1572, 1604, 1670, 1848, 1866, 1867, 1892, 1902, 1911 ve 1920 tarihlerinde kevakibi cedide tarzında Semada görülmüş olan iştiالل bu yüzden tahassül etmişlerdir.

H A T İ M E

Kuyruklu yıldızlara hatime çekerken; bunlardan bazıları hakkında dedi kodu nevinden malûmat verelim:

a) 1858 Donatı güzelliğile meşhurdur. Devre müddeti 1950 senedir.

b) 1861 yıldızının, 118 derecelik bir kuyruğu vardı, çok parlak idi. Şimdiye kadar emsaline tesadüf olunmamıştır. Devre müddeti 422 senedir. Bir defa Arzımız maa kamer, kuyruğunun içinden geçmiştir.

c) 1862 kuyruklu su. Davre müddeti 120 senedir. Arzımız her 10 ağustosda bu yıldızın mahrekini katettiğinden mezkûr gecelerde şahap hadisesi çok olur.

d) 1908 Morehuz yıldızı. Kuyruğunun terkibatında hamızı karbon ve bilhassa çok şiddetli ve boğucu Kiyanos gazı bulunmasile meşhurdur.

e) 1913 Delavan yıldızı. Kuyruğunun iki parça ve elmaspareleri andıracak tarzda teşekkülü ile meşhurdur.

f) 1911 Genisse yıldızı. Büsbütün kuyruksuz olmasile meşhurdur. Devre müddeti 121 senedir.
